Monument: Schoolstraat, Bredene

Vredestafel (2000)
Paul Perneel

Vrede wordt niet op het slachtveld bekomen, wel aan de onderhandelingstafel.

Tweemaandelijks tijdschrift over alternatieve communicatie en Esperanto

HORIZONTAAL

34ste jaargang 2003/3 (201)
mei - juni

HORIZONTAAL

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 34ste jaargang.

Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00
fax: 03 233 54 33
E-post: horizontaal@fel.esperanto.be,
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 20,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55
of Fortis 001-2376527-06;
t.n.v. Libroservo Esperanto Nederland, Haarlem: postgiro rek.: 111 278

Redactie:

Lode Van de Velde, Dafydd ap Fergus, Eddy Raats.

Medewerkers:

Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, Jean Pierre VandenDaele, Emiel Van Damme, e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

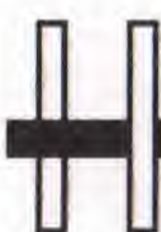
Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1:	250	625	1000
formaat 1/2:	150	375	600
formaat 1/3:	110	275	440
formaat 1/4:	80	200	320
formaat 1/6:	55	140	220
formaat 1/12:	30	75	120

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie
van een door u drukklaar geleverd exemplaar.

Op deze tarieven geldt het bijkomend BTW-tarief van 21 %.

Kleurtoeslag bedraagt 125 euro per kleur en per inlassing.

Redactioneel

Als redactioneel wilde ik deze keer een tekst citeren van Phil Bosmans, geestelijke vader van de Bond zonder Naam – en bijgevolg ook de Esperanto-afdeling Movado sen Nomo:

"Zalig de geweldlozen, die niet uit zijn op macht en die weten dat aan hun lichaam handen groeien om te geven en geen vuisten om te slaan.

Zalig de geweldlozen, die zich niet langer aanpassen aan de eisen van de technocraten en aan de normen van een verdwaasde consumptiemaatschappij.

Zalig de geweldlozen, die steds aan de kant van de zwakken staan overal waar mensen slachtoffer zijn van mensen en die niet moe worden om op te komen voor de rechten van de verdrukten.

Zalig de geweldlozen, die de spiraal van geweld in de wereld ombuigen tot een spiraal van vriendschap en liefde. Ze zijn als stroming in de bedding van een rivier, die de keitjes polijst totdat ze meerollen met het water. Met zacht geweld veroveren ze de harten van de mensen."

Uit: Zomaar voor jou, Vrede en alle goeds. (Phil Bosmans), Uitgeverij Lannoo, 2002.

www.bondzondernaam.be/
www.xs4all.be/~esperan/msn/msnpagho.htm

Inhoud

ECONOMETRISCHE BESCHOUWINGEN

BETREFFENDE VERDELING VAN WOORDEN OVER BRONTALEN

Inleiding en probleemstelling

Regel 15 van de Fundamenta Gramatiko schrijft voor, dat 'la tiel nomataj vortoj fremdaj, t.e. tiuj, kiujn la plimulto de la lingvoj prenis el unu fonto, estas uzataj en la lingvo Esperanto sen ŝanĝo, ricevante ....' In terminologische studies wordt dit meestal aangeduid als het principe van internationaliteit. Olav Reiersøl (Matematika kaj statistika terminaro esperanta, 1994, bldz. 78) merkt op:

'Kiam ni parolas pri internacieco, ni efektive pensas pri eŭroplingva internacieco.......Ni povas demandi kiu vorto estas plej internacia por la koncepto, kiun ni konsideras. Kiel mezuro por la grado de internacieco de iu vorto ni povas uzi la nombron da parolantoj de la lingvoj ..... Mi redonas nombrojn por unuopaj lingvoj ĉerpitajn el Culbert......

Uit de door Reiersøl geciteerde getallen volgt de rangorde Engels, spaans, portugees, Frans, Duits, russisch, italiaans.

Dat betekent natuurlijk niet, dat bij strikte toepassing van dit getalscriterium alle woorden uit het Engels overgenomen worden, want vaak zal er een combinatie van talen zijn, die eenzelfde term gebruiken en wier sprekersaantal dat van alle andere talen of talencombinaties, inclusief het Engels, overtreft.

Er valt op de redenering van Reiersøl en andere terminologen veel af te dingen. Op de eerste plaats: heeft Zamenhof, als hij spreekt van 'la plimulto de la lingvoj', alleen de Europese talen op het oog? Voor de beantwoording van zo'n vraag moeten we rekening houden met de andere omstandigheden in de tijd van de schrijver/maker. Was er in de negentiende eeuw überhaupt een andere gedachtengang mogelijk dan dat alleen de 'cultuurtalen' van Europa als woordbron in aanmerking zouden komen? Ik geloof van niet. Er was sprake van een sterke culturele hegemonie van Europa over de wereld. Maar is er in die opvatting dan nu veel veranderd? Toch wel, ook al is de leidende rol van Amerika veel sterker geworden, er is na de dekolonisatie meer besef ontstaan van de verscheidenheid en eigenstandigheid van culturen in de wereld. Het lijkt mij daarom heel goed mogelijk, dat een 21e-eeuwse vredelievende Zamenhof gestreefd zou hebben naar ontleningen uit andere wereldtalen, zoals het Arabisch, het Chinees, het Japans en bv. Kiswahili.

Ten tweede vindt er bij Zamenhof geen verwijzing plaats naar het belang van een taal op grond van het aantal sprekers. Hij zegt: 'la plimulto de la lingvoj'. Wellicht heeft hij daarbij verwante talen als één gezien, bv. de Germaanse talen behalve Engels, Engels, de Slavische talen, Hebreeuws, Spaans plus Portugees, Italiaans

plus Latijn en Frans. Als dat juist is, betekent dat mijns inziens, dat hij talen in zekere mate groepeerde op grond van de uitgebreidheid van hun taalgebied, ook al werd dat niet nauwkeurig afgemeten aan het aantal sprekers.

Toch is er geen aanwijzing, dat Zamenhof een of ander demokratisch principe toepaste bij de verdeling van de keuze van woordbronnen over verschillende talen. Hoe zou zo'n demokratisch principe er uit moeten zien en welke consequenties zou de toepassing daarvan hebben? Daartoe dient de volgende 'econometrische' beschouwing.

Econometrische overwegingen

Als de dagelijkse woordenschat van een kunstmatige taal uit 2 000 woorden bestaat en er op de wereld 100 mensen leven, waarvan er 60 taal A spreken en 40 taal B, terwijl die talen 400 woorden gemeenschappelijk hebben, dan doet zich de vraag voor, uit welke van die twee talen de overige 1600 woorden gekozen dienen te worden.

Het principe van internationaliteit (regel 15 van de Fundamenta Gramatiko) wordt door sommigen zo geïnterpreteerd, dat je woorden kiest uit de taal/talengroep, die door het grootste aantal mensen wordt gesproken. Dat zou hier betekenen, dat die 1600 woorden uit taal A genomen worden. Het resultaat is dan, dat 60 mensen alle 2 000 woorden zonder moeite begrijpen en de 40 sprekers van taal B maar 400 van de 2 000.

Je zou de moeite die die 40 mensen moeten doen kunnen wegen door het leren van 1600 woorden te vermenigvuldigen met het aantal mensen: 40. Dat geeft 40 x 1600 = 64 000. De moeite, die de A-sprekers moeten doen is 0. Toch blijkt uit de praktijk, dat ook sprekers van een meerderheidstaal bereid zijn om een kunstmatige taal te leren. Daardoor kunnen zij immers behalve met hun (60) taalgenoten spreken met (40) sprekers van taal B. Er moet dus een andere redenering bestaan en wel op grond van een persoonlijke kosten-batenanalyse van zowel A-sprekers als B-sprekers.

Geven we voor een willekeurige A-spreker de extra voldoening, die de contactmogelijkheid met één vreemdtalige meer hem geeft aan met U, dan levert het leren van de kunsttaal hem een voldoening van 40U. Zijn van de 1600 woorden er x woorden afkomstig uit taal A, dan moet hij wel de moeite nemen 1600 – x vreemde woorden te leren. Als we de moeite om één vreemd woord te leren aangeven met V, dan is de totale moeite voor een A-spreker (1600 – x) V.

Gelijkstelling van voldoening (baten) en moeite (kosten) geeft: 40.U = (1600 –x)V. Eenzelfde analyse voor een willekeurige B-spreker geeft de vergelijking 60.U = xV.

Als we de extra voldoening per vreemdtalige voor een A-spreker en die voor een B-spreker aan elkaar gelijk mogen stellen, dan volgt uit de twee vorige vergelijkingen dat: $\frac{1600-x}{40}=\frac{x}{60}$
Daaruit volgt x = 960.
Een B-spreker moet 960 vreemde woorden leren, een A-spreker 640. Schrijven we de voorgaande vergelijking als 60(1600 – x) = 40x, dan staat in het linkerlid de totale moeite van alle A-sprekers om de taal te leren en in het rechterlid de totale moeite van alle B-spekers. Ideaal zou dus zijn, als de moeite van de 40 B-sprekers even groot zou zijn als de moeite van de 60 A-sprekers. Dat is een heel andere interpretatie van het begrip internationaliteit dan waar de meerderheid van de (Arische) talen toe zou leiden.

We gaan nu de vergelijking opstellen voor willekeurige aantallen sprekers van beide talen: Stel, dat 100p % (p is dan een getal tussen 0 en 1) van de 1600 woorden uit taal A gekozen wordt. Iedere A-spreker moet dan de moeite doen om (100 – 100p) % van 1600 woorden te leren, dat is een hoeveelheid moeite 1600(1 – p)V. Als a het aantal sprekers van taal A is, dan is de totale moeite a.1600(1 – p)V. Iedere B-spreker moet de moeite doen om 100p % van

1600 woorden te leren, dat is 1600pV. b sprekers van taal B moeten samen een hoeveelheid moeite b.1600pV doen.

Als de hoeveelheden moeites gelijk zijn, geldt a.1600(1 – p)V = b.1600pV. Daaruit volgt a.(1 – p) = b.p en p = a/(a + b). Hoe groter het aantal sprekers van taal A is, des te groter is het percentage 100.p.

We kunnen bovenstaande redenering nog enigszins verfijnen door a) onderscheid te maken tussen de prestatie, die een cursist moet leveren en de inspanning, die hij/zij zich daarvoor moet getroosten b) rekening te houden met de inspanning van degenen, die tijdens een cursus om woorden uit een andere taal te leren, afhaken. Dit zou echter tot té ingewikkelde formules leiden. Laten we verdergaan met het taalkundig aspect.

Verwaarloos minderheidstalen niet

Het interessante in het voorgaande is, dat toepassing van het 'demokratische principe' optimale waarden oplevert voor de aantallen woorden, die aan elke taal ontleend moeten worden en dat deze aantallen realistisch zijn, maar bij lange na niet van toepassing op de internationale taal.

Als terminologen voor elk nieuw begrip afzonderlijk bepalen, welk woord door de meeste mensen begrepen wordt, zonder daarbij erop te letten uit welke taal of talengroep *voorgaande* begrippen een woord toegewezen hebben gekregen, dan zijn ze ondemokratisch bezig. Af en toe zul je ook woorden uit een minderheidstaal moeten kiezen, anders blijft de prestatie, die van sprekers van minderheidstalen verwacht wordt oneerlijk hoog.

Afrikaanse woorden

Er zijn signalen, dat in de Esperanto woordenschat een onbevredigende verdeling van woordbronnen is gegroeid. Ik beschik niet over de literatuur en vakkennis om dit overtuigend toe te lichten. Daarom volgen hier slechts twee voorbeelden, waarin die onbevredigende verdeling tot uiting komt.

H. Goes (La Esperanto-movado en Afriko, Gent, 1999, door mij vertaald; zie http://home.tiscali.nl/derks) vermeldt in de paragraaf 'Afrikaanse woordstammen in het Esperanto': *Bij veel Afrikaanse esperantisten leeft de kritiek dat het Esperanto té Europees is. Sommigen, zoals Oliver Mazozde, Kibanou Halaoui en Eliakimu Jayrousy voegen hieraan toe dat er dringend Afrikaanse woordstammen in moeten komen. Volgens Mazozde en Halaoui moeten vooral de Afrikaanse realiteiten een Afrikaanse woordstam krijgen in het Esperanto.*

Zij vond bij Cherpillod 40 woorden van Afrikaanse afkomst, maar daarvan zijn er minstens 21 waarschijnlijk via een Europese taal opgenomen, acht via het wetenschappelijk Latijn en één via het Arabisch. Er blijven dus maar tien woorden over, die Afrikaanse realiteiten aanduiden, zoals inheemse planten en dieren, munteenheden en inheems voedsel. En dan te bedenken, dat Afrika ten zuiden van de Sahara ongeveer 1200 talen kent (waarvan zo'n 400 in gevaar van verdwijning). Daaronder zijn ook 'grote' talen, zoals Swahili (20 miljoen), Shona (9 mj), Xhosa (> 7 mj) en Zulu (> 8 mj) met vele miljoenen sprekers.

Wiskundige terminologie

Ik neem als meest pregnante voorbeeld de Griekse telwoorden. We gebruiken die in het Esperanto in overvloed: mono-, bi-, tetra-, penta-, heksa-, hepta-, okta-, deka-, dodeka-, ikosa-, hekt-, miria-, poli-, kilo-, mega-, giga-, tera-, peta-, eksa-. We zien hier telwoorden, waarvan de eerste dertien het getal zelf aangeven, dat ze benoemen, resp. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 20, 100, 10 000, veel. Dan volgen er zes, die de exponent benoemen van de macht met grondtal duizend: resp. 1000^1, 1000^2, 1000^3, 1000^4, 1000^5, 1000^6 (alleen in tera-, peta- en eksa- is die exponent voor indo-europeestaligen te herkennen).

Deze situatie bevredigt geenszins. De voorvoegsels mono-, bi-, tetra-, penta-, heksa-, hepta-, okta-, deka-, dodeka- en ikosa-, hekto- en poli- kunnen in veel gevallen goed of beter vervangen worden door hun Esperanto equivalenten. Unupetala, dusekci, kvarodo, kvinogramo, seslatero, okfaco, tagdeko, dekdufaco, dudekfaco, centolitro, multodiismo zijn voor de leek inzichtelijker dan monopetala, bisekci, tetrodo, pentagramo, heksagono, oktaedro, dekado, dodekaedro, ikosaedro, hektolitro, politeismo, hoe vertrouwd de hoog opgeleide lezer(es) dit rijtje woorden ook in de oren mag klinken. Het gaat immers ook om eenvoud van de woordenschat voor kinderen in opleiding en voor niet-westerse wereldburgers. In hun perspectief is er geen sprake van, dat genoemde woorden 'internationaal' zijn. Misschien komen ze nooit meer in aanraking met een 'dudekfaco'. Waarom zou dan bv. een artikel in Esperanto over platonische lichamen voor hen minder toegankelijk gemaakt moeten worden door een woord als 'ikosaedro'? Waarom zou een zomercursus van bv. ruimtemeetkunde van de Akademio Internacia San Marino belast moeten worden met het leren van Griekse telwoorden? Maar voor het wereldje van esperantisten wetenschappers is 'n woord al internationaal, als het maar van het Grieks of Latijn afkomstig is.

Verwaarloos het volk niet

Deze excursie naar Griekse telwoorden in Esperanto illustreert een ernstig tekort van het begrip 'internationaliteit', namelijk de verschillende breedte van interpretatie. Wil men Esperanto blijven zien als een taal voor het volk zo goed als voor de 'elite', dan mag men een vakterm alleen internationaal noemen, als die ook tot het standaard vocabulaire van bv. een vwo-eindexamen leerling behoort. Is dat niet het geval, dan dient er naar een afgeleid woord gezocht te worden. Kan men dat niet bedenken, dan komt een neologisme in aanmerking. Bestaat er een term uit het Grieks of Latijn, dan kan die gekozen worden, mits deze een samenhangend geheel vormt met andere, verwante termen en gemakkelijk te onthouden en uit te spreken is.

Johan Derks

NIEUW WOORDENBOEK OP KOMST

Klanten van de boekendienst van het Esperantocentrum te Antwerpen hebben misschien al opgemerkt dat het aantal Prisma woordenboeken in de rekken heel beperkt is. Ook in de gewone boekhandel zal je het niet meer vinden. Is er een alternatief?

Reeds in 1999 was het duidelijk dat de voorraad Prismawoordenboeken uitgeput geraakte. Er moest gedacht worden aan een vervanging. Prisma zelf wilde zich niet meer met een heruitgave of een herdruk inlaten. Als er toch een nieuwe uitgave moest komen, was het moment geschikt om aan een vernieuwd en verbeterd woordenboek te denken. Zulk werk vraagt een lange voorbereiding. Er werden contacten gelegd met Esperanto-Nederland. Het bleef echter bij mooie plannen. Toen na een jaar nog niets concreets was gebeurd, besliste het FEL-bestuur in overleg met het Esperantocentrum om alleen te gaan.

Erik D'Hondt nam het gigantische werk op zich van de informatica: scannen van teksten uit bestaande woordenboeken, aanvullingen en verbeteringen aanbrengen, bladschikking, ... Hij heeft er tot hiertoe al duizenden uren aan besteed. Guido Van Damme zocht een reeks medewerkers en verdeelde het werk van controle per letter. Uiteraard zocht die ook medewerkers in Nederland.

Het duo besefte al gauw dat er een coördinator nodig was om de verschillende bijdragen van de medewerkers na te kijken en harmonie te brengen in de inzendingen van aanvankelijk acht personen. Ze waren gelukkig toen Wouter Pilger dit op zich wou nemen. Pilger is befaamd door zijn Esperantotaalkennis en zijn precisie. Wouter begon aan de taak met grote ambitie. Werken in groep is pas mogelijk als er duidelijke richtlijnen worden opgesteld. Dat was zijn eerste werk. Na enkele weken werd hij gewaar hoe onmenselijk veel er nog te doen viel: hetgeen de medewerkers tot hiertoe hadden gedaan was vnl. het proeflezen van de bladen, die Erik D'Hondt had bezorgd. Maar er moest veel meer gebeuren dan dit te coördineren: controle op volledigheid, aanvullingen, verbeteringen, enz. Wouter Pilger voelde dat hij dat niet aankon en gaf zijn opdracht terug. Door zijn analyse werd ook duidelijk hoe moeilijk het zou zijn om een vervanger te vinden, die zowel intellectueel als qua energie dit werk zou kunnen overnemen en afmaken.

Uiteindelijk werd de vraag gesteld aan Petro De Smedt. Petro heeft zeer veel troeven. Omdat Petro getrouwd is met een Japanse esperantiste is het Esperanto al jaren zijn enige huistaal. Petro is bovendien een intellectueel fenomeen. Hij diplomeerde eerst als wiskundig regent. Hij is ook beiaardier en gaf pianoconcerten. Later legde hij zich toe op informatica. Tenslotte verwierf hij de titels van licentiaat in de Germaanse, het Japans en het Chinees. En hij

Het Prisma-woordenboek: helaas bijna uitverkocht

bestudeerde maar liefst 30 talen. Door zijn speciale belangstelling beschikt hij thuis over een ongelooflijke collectie woordenboeken, waarvan heel wat exemplaren niet meer in de handel verkrijgbaar zijn.

Ik persoonlijk heb Petro altijd vnl. bewonderd voor zijn Esperantocursussen: hij verliest geen leerlingen en eindigt meestal met meer mensen dan bij de aanvang! Enkele van zijn belangrijkste geheimen zijn natuurlijk de inzet van de lesgever, de snelheid van de cursus en vooral het durven eisen stellen aan de cursisten. Wie aan een cursus van Petro heeft deelgenomen overstijgt zijn eigen mogelijkheden. Bovendien krijgen de cursisten behalve taalkennis ook een bad van Esperantobeleving en Esperantocultuur. Ze krijgen literaire teksten te verwerken, nemen deel aan internationale ontmoetingen en schrijven zelf rapporten in het Esperanto. Ik bewonder deze werkwijze en trachtte ze zelf toe te passen. Ik verlies zelden leerlingen, maar de resultaten van mijn cursisten zijn op mijlen na niet vergelijkbaar met die van Petro. Spijtig genoeg kan men blijkbaar een temperament niet imiteren!

De lezer kan zich dan ook afvragen waarom niet eerder aan Petro De Smedt gedacht werd. Mensen, die Petro goed kennen waren gewoon dat hij zelf initiatieven nam. Ik betwijfel of ik hem zou kunnen overtuigen om iets te ondernemen, waar hijzelf geen ambitie voor heeft. Enkele jaren geleden heeft Petro zich teruggetrokken in zijn woning in de Hemelstraat en komt nog zelden uit zijn Hemel te voorschijn. Mensen die betrekkelijk nieuw zijn in de beweging hebben zijn naam vermoedelijk nog niet horen vermelden, tenzij in een artikel in Horizontaal (nrs 2 en 3/2001) over zijn Esperanto-onderricht aan de Universiteit van Dujambe.

Maar de taak van het woordenboek Esperanto-Nederlands heeft hij gelukkig op zich genomen, tot groot genoegen en opluchting van al wie met de plannen voor dit werk begaan is. En, typisch voor Petro, met een inzet die enig is. Hij werkt er elke dag vele uren aan. Dit jaar moet het eindresultaat bereikt worden. Niemand van de lezers kan inschatten hoe veel energie en tijd het werk aan een woordenboek meebrengt voor iemand met een streng oordeel. Ik heb van Petro al een reeks verhalen gekregen, hoe één enkel woord een ganse dag, zelfs dagen zoekwerk kan betekenen, met desnoods consultaties van buitenlandse linguïsten om de precieze omschrijving van een vreemd woord te achterhalen. Als illustratie volgt het verhaal van Petro van één woord Zulke werkwijze is wel een garantie voor de kwaliteit van het nieuwe woordenboek (zie artikel "Kion kaŝas vorto.").

Ivo Durwael

KION KAŜAS VORTO...

Foje mi demandas min ĉu vortoj ne pli kaŝas aferojn ol ilin esprimas. Almenaŭ malantaŭ preskaŭ ĉiu vorto en via (espereble baldaŭa) nova esperantovortaro kaŝiĝas historio. Mi rakontos al vi pri unu vorto... almenaŭ partan historieton.

Okaze de telefona komunikado kun kunlaboranto li esprimis sian malkontenton pri traduko de la vorto "zoeven" per "zumi"... Por li - kaj ankaŭ, se tamen iom malpli, por mi - la nederlanda vorto pensigas pri "de auto zoefde voorbij", pri do "rapida trapaso" ... jes ja eble kun tipa, se ne tiom "zuma", bruo.

Konsulto de nia, tre dika, amiko vD, instruas al ni... ke la vorto havas du signifojn. La unua, sed signita "gew." (= regiona, dialekta) estas "gonzen", do ... "zumi". La dua: nomo por la bruo produktita de longa maldika objekto, kiun oni frapmovas tra la aero aŭ de forta aerfluo kiu frotas ion... Do, nenio pri nia aŭtomobilo!

Se oni konsultas la dikan vD-on en la formo kiu kaŝas dikecon, nome en la elektronika versio, tiam ni lernas ke la vorto datas el 1360 aŭ pli frue, kiam... tre malmulte da aŭtomobiloj preterzoefden. Ĉe la etimologia klarigo, plie, aperas ke la vorto "zoeven" estas onomatopee formita.

Sed la dikulo sekvas la evoluon de la lingvo, kaj nun li disigis la duan signifon, tiel ke ni alproksimiĝas al nia veturilo, nome pere de la klarigo "sin movante kun granda rapideco kaŭzi forton aerfluon, tiel ke estiĝas la bruo ktp..."

Preterpase estu dirite ke la vorto "zoeven" en la signifo "rapida movo" pli malpli bezonas la prepozicion (aŭ vortparton) "voorbij"... sed... vD ne konas la verbon "voorbijzoeven". Ĉu eble flandrismo?

Se vi delikate orelumas la vortojn "zoeven" kaj "zoemen" vi konstatos la malsimilecon, la neinterŝanĝeblon inter ambaŭ. La diferenco kuŝas en la "m" kaj la "v". Traduki "een steen zoefde door de lucht en trof..." per "Zumis ŝtono tra la aero kaj trafis..." alportas grandan perdon de rapideco kaj estus multe tro bonkonduta, hejmeca (Samovaro zumas kaj abeloj zumas). Unu havas nepre pozitivan konotacion dum alia havas negativan. Ĉe "zoeven" mi pensas nek pri samovaro nek pri abelo sed jes ja pri vipo.

Multaj solvoj ekzistas, sed ŝajnas al mi ke unusola esperanta vorto kiu kovrus ĉiujn uzojn de la vorto "zoeven" ne estos trovebla (krom... se ni enkondukus "zuvi" aŭ "zufi", kion ni certe ne volas fari!). Do, laŭ la kunteksto oni devos elekti taŭgan vorton. Kiun? Atendu la vortaron por vidi kion ni trovis. Bona traduko foje estas... tranĉi. (vidu PIV2 je tranĉi 3). Nederlanda-Franca vD instruas: <u>zoemen</u>: bourdonner; <u>zoeven</u>: filer, passer en trombe, siffler dans l'air.

Por mi en la vorto "zoeven" ĉiam estas iom da bruo, sed tio rilatas al alia tradukproblemo. La anekdoto prezentas iun ĉefmomenton en miaj prelegoj pri tradukproblemoj. Do, mi ne malkaŝos la aferon... aŭ, eble tamen jes, ĉar mi estas konvinkita ke preskaŭ neniu legos tiun ĉi artikolon.

La vorto "zoeven" aperas en "Floere, het Fluwijn" de Ernest Claes, kaj mi ofte faris eksperimenton petante al iu laŭtlegi la tekston el la libro. Preskaŭ ĉiam la leganto (ofte en universitato!) mislegas, kaj prononcas zo-even. La germana tradukinto de la novelo cetere ankaŭ legis tiel, kaj elaste, heroe kaj ŝvite tradukis frazon ĉirkaŭ la germana vorto "soeben". Li, komprenble, tie rakontas ion tute alian ol la originalo.

Ĉiuokaze estas klare ke, minimume ĉe ni en Flandrio, la vorto evoluis kaj nun multe pli

In de vorige aflevering hadden we het over de gezondheid en de *kuracado*. In het verlengde hiervan komt nu een stukje over vegetarisme, een thema waarover we nooit een definitief oordeel zullen hebben. Het schijnt anderzijds dat de tijd van de derde aflevering van het jaar bij mij een etymologische jeuk opwekt waarvoor ik telkens weer moet zwichten. Dit keer gaat het over de perikelen van een 's' die een 'h' werd.

VEGETARISMO – ETIMOLOGIO

(N.B.: La lingva materialo estas prezentita en tri kolumnoj por ebligi eventualan alproprigon per alterna kaŝado de unu aŭ pluraj kolumnoj.)

1) VEGETARISMO (Laŭ difinoj el PIV)

DIETO	
Nutromaniero obeanta difinitan regularon = ?	dieto
Ekzemploj de dieto estas ...-a,...-a,...-a,...-a dieto	akva, lakta, vegetara, vianda,
La scienco pri la dietoj = ?	la dietiko
Doktrino, kiu favoras difinitan dieton estas ... doktrino.	pridieta

VEGETARISMO	
Pridieta doktrino, kiu malkonsilas nutri sin per io, kio vivis per animala vivo (ekz. la karno de besto aŭ fiŝo), sed permesas la produktojn el la animala regno	vegetarismo
Dieto konforma al la vegetarismo estas ... dieto.	vegetara
Praktikanto de la vegetarismo estas	vegetarano
Pridieta doktrino, kiu malkonsilas nutri sin per ĉia animal- devena nutraĵo estas ... /	vegetaĵismo/vegetalismo
Praktikanto de la vegetaĵismo estas ...-o.	vegetaĵano
Algoj, fungoj kaj plantoj estas ... /	vegetaĵoj/vegetaloj
La tuto de la vegetaĵoj estas la	vegetaĵaro
Dieto konforma al la vegetaĵismo estas ... dieto.	vegetaĵa
Dieto konsistanta el vegetaĵoj estas ... dieto.	vegetaĵa
Butero ekstraktata el vegetaĵoj estas ... butero.	vegetaĵa
La vivofunkciado de vegetaĵoj estas la	vegetado
Vivi kiel vegetaĵo estas	vegeti
Ekz. Ĉio estus preferinda al tiu velka, dormema kaj vegeta vivo en peze enfermita aero.	
De la manĝado de viando vegetaranoj sin	detenadas
sin deteni de io = abstini je io	*zich onthouden van*
plejofte abstini estas uzata ...-e	religie
Vegetaranoj sin detenadas de la uzado de io plezuriga pro	pro principo
De kio alia oni povas sin deteni?	de alkoholo, alkoholaĵoj, tabako, viando, drogoj, seksaj rilatoj...
N.B. Middelkoop: abstinenculo *geheelonthouder*, abstinenco *geheelonthouding*; PIV: abstino: ago abstini; abstinado: konduto de tiu, kiu abstinas; abstinenco[z] = abstemio[z] = abstinado	
Tiu, kiu vendas viandon en butiko estas ...	viandisto
La butiko de viandisto estas ...	viandejo
Viandomanĝuloj rigardas viandon nutraĵo manĝebla, agrabla, apetita, apetitveka, apetitdona	*eetbaar, aangenaam, eetlust opwekkend, aantrekkelijk*
toniko = medikamento, kiu fortigas aŭ stimulas la viglecon de organo aŭ histo (*cellenweefsel*), kiu fortigas la tonuson	
Vegetaranoj rigardas viandon nutraĵo naŭza, abomeninda.	*walgelijk, weerzinwekkend*
Ili abomenas manĝi viandon.	*verafschuwen*

Ili sentas abomenon	al la …-oj.	karnomanĝuloj
Ili akuzas ilin	pri/pro/… .	la manĝado de viando
	, ke ili … .	manĝas viandon
Ili riproĉas	al ili ilian kruelecon; ilin je[z] krueleco, ilin, ke ili …	*wreedheid* estas kruelaj, sangavidaj, sangamaj, sangosoifaj
Tio estas nek viando	nek fiŝo.	Tio estas dubsenca; *dat is vis noch vlees (halfslachtig)*
Oni sendis al la fronto	kanonbuĉotajn homojn =	*kanonnenvlees*

LA KARNO		
Molaj partoj de homo aŭ besto	(nek haŭto nek ostoj) estas ilia … .	karno
La interno de frukto, nek	la ŝelo nek la semoj aŭ la kerno(j), estas la … .	frukta karno
Frukto aŭ nutraĵo riĉa	je karno estas … frukto aŭ … nutraĵo.	karna/karnoriĉa karna/karnoriĉa
Homo, planto aŭ besto nutranta Tiaj homoj aŭ	sin per karno estas …-a/…-a. tiaj bestoj nomiĝas …-oj/…-oj.	karnovora/karnomanĝa karnovoruloj/karnomanĝuloj
Denove, post morto, Ĉu vi kredas	naskiĝi sub korpa formo = je la re-…?	reenkarniĝi reenkarniĝo
Karno uzata Iri la vojon	por nutrado estas … . de ĉiu karno[z] =	viando morti
Iu, kiu ĉeestas proprapersone,	'ĉeestas kun …'.	karno kaj ostoj (Kp. france: être présent en chair et en os) *in eigen persoon, in levende lijve.*

La ĝusta prepozicio

Ĉu vi kredas … la reenkarniĝo?	je	dieto konsistanta … vegetaĵoj	el
naskiĝi … korpa formo	sub	dieto konforma … la vegetarismo	al
nutri sin … karno	per	dieto konsistanta … la manĝado de vegetaĵoj	en
sin deteni … io	de	abstini je viando … principo	pro
akuzas ilin … / … io	pri/pro	nutraĵo riĉa … karno	je
abstini … viando	je	abomeno … la karnomanĝuloj	al
Ĉu vi estas abstinulo? (plejofte … alkoholaĵoj	pri	Ĉio estus preferinda … tia vegeta vivo.	al
abomeno …/… la manĝado	pri/kontraŭ	butero ekstraktata … vegetaĵoj	el

2) INTERLUDO

KA-WOORDEN
Vertaal en zoek in kolom 2 welke woorden het best passen bij die van kolom 1:

a. kabo	1. mano	ĝ. kapo	9. motoro
b. kaco	2. trinkaĵo	h. karoo	10. viro
c. kaĉo	3. korpo	ĥ. kaso	11. birdo
ĉ. kafo	4. ludkartoj	i. kato	12. marĉo
d. kaĝo	5. tigro	j. kavo	13. maro
e. kalo	6. pasto		
f. kamo	7. vojaĉo	solvoj enfine!	
g. kano	8. mono		

3) ETIMOLOGIA EKSKURSETO

Verborgen verwantschap
of: over de afwisseling van begin s– en begin h– in woorden die met elkaar verwant zijn.

Zes en zeven

In de namen van de getallen kan men heel goed zien dat de meest Europese talen verwant zijn.
In het bijzonder de getallen 6 en 7 komen duidelijk overeen: zes, sechs, Frans six, Italiaans sei, enz.; zeven, sieven, seven, sept, sepf, siete. Sommige talen, waaronder het klassieke en het moderne Grieks, wijken echter van deze mooie regelmaat af. Voor zes en zeven hebben het klassieke en het moderne Grieks respectievelijk hex/éxi en hepta/eptá. Deze Griekse verschuiving van een oorpronkelijke aanvangs s– tot een h– verklaart ook voor het Esperanto de verborgen verwantschap in een aantal woordparen. Het Esperanto heeft voor 6 en 7 de woorden met beginletter s-: *ses, sep* maar heel wat woorden met de prefixen *heksa* en *hepta* zijn eveneens ingeburgerd. Een zeshoek is een *sesangulo* of een *heksagono*, van Oudgrieks *hex* + *gônia* hoek. *Heksa–* is voorvoegsel in bvb. *heksafluorido, heksametro* (een zesvoetig vers), *heksaedro* (een kubus, een zesvlak, ook *sesedro*) e.d.

Naast *sep* van *sepangulo, seppieda verso* hebben we ook bvb. *heptagono* en *heptametro*. N.B. de 't' van 'hepta' vinden we terug in de Latijn septem (zeven), Belgisch en Zwitsers Frans 'septante' en Ndl. 'september'. De 'p' van 'septem' en 'hepta' beantwoordt aan de 'v' van Ndl. 'zeven' en Engels 'seven'. 'P', 'b', 'v' en 'f' wisselen vaak met elkaar, vgl. pater, vader, Vater (uitgesproken fa-); Frans pour, voor, for, für; vijf, five; februari, février; broe(de)r, frère; beurs, Eng. purse; rib, Rippe; labium, lip.
Een ander Esperanto woord waar 'sep' in schuilt is *semajno*, uit het Franse 'semaine' geërfd, dat zelf teruggaat op kerklatina 'septimana'.
Verdere gevallen van afwisseling Oudgrieks h– naast Latijn s– vinden we in:

Indo-Europese stam **sag-** (speuren)
Lt. stam **sag**– voelen, voorzien. Esperanto *sagaca*, scherpzinnig.
Oudgriekse stam **heg**– menen, leiden. Esperanto *hegemonio*. Cf. Ndl. zoek(en)

Indo-Europese stam **sal-, sol-** (geheel)
Lt. **sal-/sol**– geheel, ongerept. Esperanto, *savi, saluti, salubra*, gezond, *solena*, plechtig, *solida, solidara, soldato.*
Oudgr. **hol**– geheel, Gr. 'kat'holu'= in het algemeen, vanwaar 'katholikos' = *katolika,* universeel, *holografo*, helemaal eigenhandig geschreven testament, *holografio* (fotografische techniek), *holokaŭsto* (Oudgr. kaustos=verbrand), *holismo* (nog niet in de Nova PIV), holisme, en nog meer wetenschappelijke namen.

Lt. **sal-**, **sul-** (springen) Eo *salti*, id., *insulti* (Lt. springen op), uitschelden; *rezulti* (Lt. terugspringen), volgen uit, *rezultato*
Oudgr. **hal-** <hallomai, springen, Esperanto *halteroj*, halters. (geen Indo-Europese stam).

Indo-Europese stam **sed-** (zitten)
Lt. **sed**– zitten. Eo *sidi, sieĝo, sesio,* zittingsperiode, *asesoro* assessor, bijzitter, *obsedi*, obsederen (Lt. *obsidere*, zitten vóór, bezetten), *insido*, arglist, valstrik (Lt. insidere, zitten in), *posedi* (Lt. possidere, kunnen zitten), *prezidi* (Lt. praesidere), *sedativo* kalmerend middel (Lt. sedare, doen zitten), *sedimento,* bezinksel. Minder duidelijke verwantschap: *nesto* (verwant met Lt. nidus, uit Indo-Europees *ni = neder en *sdo = begrip zitten), *selo* zadel (Lt. sella uit *sed-la; vgl. ook zitten/zadel).
Oudgr. **hed**– zoals in oudgr. 'hedra' en 'kathedra' (stoel), Esperanto *katedro* en *katedralo* (kerk met een bisschoppelijke stoel).

Indo-Europese stam **sem-** (één, identiteit)
Lt. **sem-,sim**– betekenis: één. Esperanto prefix *semi*, bv. *seminomado, semicirkla* enz., *simila* dergelijk, *asimili* gelijk maken, assimileren (Lt. ad+similis), *singularo*, enkelvoud, *simpla* (Lt. simplex=éénmaal geplooid, één+voud+ig), *sincera*, (uit één stuk, niet dubbelzinnig). Uit de verwante Germaanse stam **sam**– komt Esperanto *sama*, over het Engels 'same'.
Oudgr. **hem-**, Esperanto prefix *hemi*, bv. *hemisfero* halfrond (= één kant maar), *hemiplegio* eenzijdige verlamming, enz. Esperanto prefix *homo* gelijk, zoals in *homonimo, homeopatio* enz.

Indo-Europese stam **swad-** (zoet, zacht)
Lt. **suad**– zachtheid. Eo *persvadi* overreden.
Oudgr. **had-,hêd**– terug te vinden in Eo *hedonismo.*

Indo-Europese stam **swe-,se-** (eigen aan)
Lt. **sui**, Eo *si, suicido* zelfmoord, Lt. consuetudo, Frans coutume, Eo *kutimo,* verder *kostumo.*
Oudgr. **eth**– in Eo *etiko* etiek, *etologio, etno* etnische groep *etnologo* enz., ook, met h-, Eo *hetajro* (hetaere, vrouw van losse zeden)

Indo-Europese stam **swep-** (slapen)
Lt. **sop-**, **som-** (uit *swopnus), Eo *somnambulo, sonĝo* droom, *soporo* lichte koma (vgl. Ndl. soporatief).
Oudgr. **hup**– Eo *hipnoto* hypnose.

Indo-Europese stam **s(w)er-** (opletten)
Lt. **ser-**, Eo *servi* enz., *deserto, observi, konservi, rezervi.*
Oudgr. **hor-**, vandaar 'horân' kijken, opletten en 'horama', wat men ziet, zicht. Deze stam is nog te vinden in Eo *panoramo, piloro* (pulhôros = wachter bij de poort) pylorus, maagpoort.
Germaanse stam **war–**, zoals in weren, bewaren, die in het Frans **gar**– werd, cf. Eo *gardo, rigardi.*

Indo-Europese stam **swol-,swon-** (zon)

Lt. **sol-**, Eo *solstico* solstitium, zonnestilstand, Oudgr. **hel(l)–** *heliografo, helioskopo, heliotropo* enz. N.B. de Germaanse zon, sun, enz. komt van de stam swon.

Indo-Europese stam (s)ub-
a) begrip 'van onderen naar boven'
Lt. **sub**, Eo *sub, subalterna* ondergeschikt, *sublima, subtila, suspekti;* Oudgr. **hupo–** Eo *hipokrito, hipotezo* enz.;
b) begrip 'superioriteit' Lt. **super**, Eo *super, soprano, supra, super,* Oudgr. **huper (hyper)**, Eo *hipertensio, hipertrofio*, enz. N.B. Uit de Indo-Europese vorm *ub– krijgen we Duits über, Ndl. en Eng. 'over'. Vgl. *pulovero* (nier 'waarheid van de vlo', maar wel het bekende soort trui!)

N.B. De veelvuldige verwijzingen naar het Latijn en het Oudgrieks betekenen niet dat de Esperanto woorden rechtstreeks uit die talen zijn ontleend maar dat ze, over hun model uit moderne Europese talen heen, op deze twee klassieke talen teruggaan.

4) WOORDVORMING

a) Sesangulo, trimast(ul)o

In de etymologische uiteenzetting hierboven is spraak van een *sesangulo* en een *sesedro* (edro = vlak van meetkundig lichaam). Ook in het Nederlands kennen we bvb. een 'zeshoek', 'driepoot, drieblad, driedraad' enz. Het mag verwonderen dat ook in een logische taal als het Esperanto een combinatie van een telwoord hoger dan één met een naamwoord in het enkelvoud mogelijk is.
Andere voorbeelden zijn *dupunkto* (:), *tripunkto* (…), *Triunuo* (Drieëenheid), *trifolio* (klaver), *tripiedo, tridento* (drietand), *deksilabo, milfolio (=akileo,* duizendblad), *trimasto* (in de Nova PIV nog aangeduid als *trimast(ul)o,* maar Faulhaber veroordeelde reeds de vorm op *-ulo*). Mimó Espinalt verklaart de woordvorming als volgt: "Se oni analizas la vorton *tripiedo* laŭ la senco al ĝi atribuita, oni trovas ke ĝia signifo estas *aĵo kun tri piedoj.* Tion oni povas esprimi ankaŭ per *tripieda aĵo = tripiedaĵo = tripiedo.* (…) La forlaso de *aĵo* simpligas la vortojn kaj donas al ili aspekton pli internacian." (Kompleta lernolibro de Regula Esperanto, Sabadell, 1973, p. 168).

b) apetitdona, apetitveka, karnovora, karnomanĝa, tonusaltiga

In het eerste deel van deze bijdrage staan enkele bijvoeglijke naamwoorden samengesteld uit twee stammen: *sangavida, sangama, sangsoifa, apetitdona, apetitveka, karnoriĉa, karnovora, karnomanĝa, tonusdona, tonusaltiga*. Qua woordvorming zijn die woorden niet alle gelijk.
type sangavida. Sangavida is *avida je/al/pri sango, karnoriĉa* is *riĉa je karno.* De omschrijving en de ontleding gebeuren met tussenkomst van een voorzetsel (*je, al, pri,* enz.) Andere samenstellingen van dit type kunnen gevormd worden met *riĉa*, bvb. *herbriĉa (riĉa je herbo), plena,* bvb. *amplena (plena je amo), florabunda (abunda je floroj)*, enz.
type sangama. Bij de andere samenstellingen *sangama, apetitdona, apetitveka, karnovora, karnomanĝa, tonusdona, tonusaltiga* e.d. is de omschrijving helemaal anders: *sangama = kiu amas sangon, apetitdona = kiu donas apetiton*, enz.
Het tweede deel is hier telkens een werkwoord en het eerste deel is het lijdend voorwerp van dat werkwoord.
Meer over dit probleem in een volgende aflevering.

5) VERTAALOEFENING

Verwildering en mieren

Bolgewassen als sneeuwklokjes, scilla's en sneeuwroem zijn geschikt voor verwildering: je plant er een paar en na verloop van tijd heb je door uitzaaiing een heel tapijt. Verwilderen is mogelijk in gras, maar het uitzaaien gaat veel sneller in de relatief kale grond onder bomen en struiken. Daar is minder concurrentie van andere planten. Het uitzaaien gaat meestal als volgt: eerst worden de bloemen door bijen of hommels bevrucht. Na bevruchting strekken de bloemstengels zich en leggen zich daarna neer, zodat het zaad in ieder geval al 15 cm verder van de moederplant terechtkomt. Zaden van veel bolgewassen hebben een wit, vettig aanhangsel waar de mieren dol op zijn. Die kunnen de zaden meters ver verslepen, voordat ze het 'mierenbroodje' opeten. Daarna ontkiemt het zaad in het volgend voorjaar. Sneeuwroem – *Chionodoxa* – verwildert het snelst. (El: 'De tuinscheurkalender 2003', uitgeverij Contact, p. 25a de marto.)

KA-WOORDEN

a. kabo *kaap*	1. mano *hand*
b. kaco *penis*	2. trinkaĵo *drank*
c. kaĉo *brij, pap*	3. korpo *lichaam*
ĉ. kafo *koffie*	4. ludkartoj *speelkaarten*
d. kaĝo *kooi*	5. tigro *tijger*
e. kalo *eelt*	6. pasto *pasta*
f. kamo *kam van kamrad*	7. vojaĉo *slechte weg*
g. kano *riet*	8. mono *geld*
ĝ. kapo *hoofd*	9. motoro *motor*
h. karoo *ruiten (kaartspel)*	10. viro *man*
ĥ. kaso *kas*	11. birdo *vogel*
i. kato *kat*	12. marĉo *moeras*
j. kavo *holte, kuil*	13. maro *zee*

UITWERKING INTERLUDO

Vragen en/of opmerkingen uitsluitend en rechtstreeks aan de redacteur van de rubriek sturen: Emiel Van Damme, Albert -I- straat 44, B-1703 Schepdaal.

indikas rapidan movon ol la akompanantan bruon.

Kaj tiel preskaŭ ĉiu vorto en la vortaro havas sian historion, kiun la uzanto eĉ ne povos imagi al si! Li vidos kaj juĝos nur la unusolan vorton aŭ kelkajn vortojn kiuj aperas... ĉar ni eĉ ne havos, bedaŭrinde, la lokon por citi sufiĉe da ekzemplaj frazoj.

Tiu ĉi artikoleto estas respondo al la al ni starigita demando: "Kiel statas la vortaro?" La fakto ke hazarde la ĉi tie traktita vorto komenciĝas per Z ne konduku vin al la iluzia penso ke ni jam atingis la literon Z! La parto "E-o-N-en" estas (provizore) fintraktita, el la nederlanda parto ni nun finpritraktas trian (vastan) literon.

Ni esperas ke la vortaro povos esti en presejo antaŭ la fino de la nuna jaro.

Petro De Smedt

JAM 50 JAROJN...

Efektive dum la nokto de sabato la 31-a de januaro 1953 okazis granda ŝtormo. Pro fortega nord-okcidenta vento kaj alta tajdo, la maro ne restis en sia lito kaj inundis la centron de Oostende. Jam kelkajn tagojn antaŭe oni avertis nin pri ebla forta tempesto, ĉu merkredon ĉu ĵaŭdon. Tamen kvankam ni ege maltrankviliĝis dum tiuj tagoj, nenio okazis.

Tiun sabaton, en pluraj dancejoj la homoj amuziĝis kaj dancis, ĉar oni jam preparis la festojn de karnavalo. Tiam subite oni aŭdis kriojn kaj multe da bruo en la stratoj: "inundo"!! La festantoj elkuris la dancejojn sed la akvo estis pli rapida. Multaj devis trairi la malsekajn stratojn. Tio estis la raporto kiun faris al mi kelkaj amikoj.

Mi estis hejme kaj ĉirkaŭ la 1.30-a horo nokte mi aŭdis nekutimajn bruojn en la strato. Tuj mi vestiĝis por konstati kio okazas. Nekredeble: jam estis akvo sur la *Wapenplein* (*Armoplaco*). Ni decidis malplenigi nian kelon kie stokiĝis la plej granda parto de la varoj de nia vendejo. La ĝisplankaj fenestroj de la vendejo, du ŝtupoj, kaj la pordo de la enirejo malebligis al la akvo tuj ĉion plenigi. Sed subite la vitroj rompiĝis kaj la akvo plenigis kaj la kelon kaj preskaŭ unu metron en la teretaĝo. Mia patro, kiu restis en la kelo por savi la varojn feliĉe estis antaŭ la ŝtuparo kaj povis ĵus salti por savi sian vivon! Mi ankoraŭ nun memoras ke en tiu momento mi perdis kuraĝon. Ni tiel arde laboris por elpreni nian havaĵon el la kelo kaj nun ni fiaskis.

Oni bone sciu ke en tiu kazo, nek elektro, nek gaso, nek kuranta akvo funkcias. Alia afero estas ke antaŭ 50 jaroj, nia centra hejtado funkciis per mazuto. Pro la inundo, la mazutujo malpleniĝis en la straton kaj oni povis sekvi la movon de la tajdoj laŭ la movo de la oleo. Konsekvenco estis ke la malsekaj tekstaĵoj en la domo havis fortegan odoron de mazuto.

Do imagu: sen varmilo, sen elektro kaj sen akvo, ni devis trovi manierojn por vivi. Mi havis bebon kaj ne povis aĉeti ion ajn por nutri lin. Sed tiun dimanĉon matene iu kriis mian nomon en la strato, mi rigardis al la fenestro kaj vidis amikon kiu per boateto alportis panon kaj lakton. Ni ĵetis ŝnuron kun korbo kaj tiel ni ricevis la unuan helpon. Se ni jes havis nutraĵojn en la domo, ni ne povis lavi la legomojn nek kuiri ilin.

Feliĉe tiu situacio daŭris nur ĝis la mardo, la 3-an de februaro. Mi ne plu memoras kiam revenis la elektro kaj la akvo. Sed varmigi la domon ne eblis kaj iu familiano kunportis kaj prizorgis mian fileton.

Poste, dum pluraj semajnoj ni purigis ĉion kaj portis la varojn al lavejo. Ni perdis multon kaj klopodis rekuperi kaj vendi je tre malalta prezo la artiklojn kiuj estis ankoraŭ vendeblaj. Homoj venis kaj aĉetis realajn malkaraĵojn. Tamen mi koleris kiam virino demandis ĉu ni ne havas aliajn aferojn, kaj ĉar ili estis jam forvenditaj, ŝi respondis ke "estas domaĝe, kaj ŝi bedaŭras ke ni ne havas pli da"!

Dum tiu "Oostende onder water" (Oostende sub la akvo), ok homoj mortis pro la inundo. Estis grandega damaĝo en la mardigo kaj la apudaj stratoj. Kaj jam tiam ekzistis la katastrofo-turismo. Ĉar ni ne havis novaĵojn pere de la radio (televido ne ekzistis, almenaŭ ne ĉe ni) ni ne povis imagi ke tiom multe da homoj vizitis Oostende. Pli poste ni sciis ke multaj familianoj klopodis atingi nin, sed ne rajtis veni ĝis la inunditaj stratoj.

Nuntempe ni ne plu timas pri inundo, ĉar oni faris taŭgajn plibonigojn laŭ la marbordo kaj al la kajoj de la haveno. Kaj oni ankaŭ antaŭvidas novan ĝeton kiu protektos la urbon.

Flory

Estimataj gesinjoroj,
karaj geamikoj,

Eble vi aŭdis aŭ legis jam pri la tre valora agado de la Brusela Komunikadcentro - komuna informejo de la Eŭropa Esperanto-Unio al kiu ankaŭ la Flandra Esperanto-Ligo estas ligita. La agado tie estas tre vasta kaj alportis jam plurajn videblajn rezultojn kaj sukcesojn.

Tamen la Centro ĉiam ĝojas pri aktiva partopreno de volontuloj en siaj projektoj kaj ankaŭ bezonas financan subtenon kiu helpas certigi sian longtempan ekziston. FEL jam subtenas la Komunikadcentron per administra helpo. Mi kaptas la okazon por peti la suborganizojn kaj membrojn de FEL konsideri subteni la Centron per ekzemple kluba membreco aŭ individua mondonaco. Se via loka grupo aŭ regiona asocio (aŭ private) volas efike subteni la agadon de la Komunikadcentro, vi povas elekti esti "subtena grupo de la komunikadcentro" ĝirante po jaro minimume 50 euhrojn al la sube menciitaj kontoj. Individuaj subtenantoj, por kiuj ne ekzistas minimumo, povas simple skribi "subteno por komunikadcentro".

Por informiĝi pli pri - ankaŭ nia komuna - agado en Bruselo, bonvolu legi la ĉi-suban informon kiun vi povas libere uzi en viaj lokaj revuoj.

Kun elkoraj salutoj

Frans Croon, prezidanto de FEL
Sean O'Riain, prezidanto de EEU

En eŭropa ĉefurbo estiĝas komunikadcentro de Esperanto

En januaro 2002 komencis labori, post interkonsento inter Eŭropa Esperanto-Unio kaj UEA, la Komunikadcentro en Bruselo. La Centro celas konkrete kaj daŭre kontribui al la tri agaddirektoj de la Strategia Laborplano 2001-2010 de UEA, nome profesiiĝo, tutmondiĝo kaj plijuniĝo. Jam post kelke da monatoj estas videblaj rezultoj de la agado.

La Brusela Komunikadcentro unue kreis specifajn listojn da miloj da politikistoj, ĵurnalistoj kaj aliaj profesiuloj interesitaj pri la lingva problemo. Nun la Centro regule dissendas profesie verkitajn artikolojn kaj gazetarajn komunikojn al la diversaj interesitoj. Mezureblaj rezultoj sekvas en la formo de artikoloj publikigataj en gazetoj en ekzemple Brazilio, Germanio, Belgio, Francio, Malajzio, Japanio, Nederlando, Italio, Norvegio, Svislando, kaj Kosta Riko. Por ekhavi superrigardon vidu la liston ĉe: http://www.lingvo.org/eo/*gaz; la pasvorto estas 'saluton'.

La celo de la komunikada agado reliefigas la politikan signifon de Esperanto, kaj ankaŭ kontribuas al la Ĝenerala interesiĝo de ĵurnalistoj pri la Esperanto-eventoj kaj -vivo.

Dank' al la agado de la Komunikadcentro ekestas pli pozitiva sed ankaŭ pli realisma sento kiel Esperanto-asocioj povas influi politikistojn kaj ĵurnalistojn kadre de bona kunlaboro. Dum decembro 2002 kaj januaro 2003, la Komunikadcentro instigis, ekzemple, pli ol dekdu politikistojn al oficiale interpelacii siajn ministrojn pri la lingva diskriminacio far de euhropaj organizoj kiuj postulas denaskan scipovon de la angla eĉ se oficiale tiuj postenoj estas malfermaj al ĉiuj civitanoj. Tiamaniere esperantistoj klare montras al politikistoj kial la uzado de nacia lingvo, la angla, kiel internacia komunikilo kaŭzas lingvan malegalecon. La politika agado de la Komunikadcentro nun pli rekte povas alparoli politikistojn pri la solvo kiun ofertas la internacia lingvo Esperanto.

Aliaj gravaj rezultoj estas kunlaboro kun diversaj lingvodefendaj asocioj (en Kebekio, Francio kaj Nederlando, kaj kreskanta intereso en Germanio). Estas videbla intereso pri Esperanto. Eĉ la Eŭropa Komisiono, pro perado de la

Komunikadcentro, invitis la prezidanton de UEA, kiel spertulon, al konferenco en Bruselo pri la lingva problemo en 2003. Diversaj eŭropaj tradukistoj esprimas intereson lerni Esperanton aŭ nun lernis. Estas planoj instrui Esperanton al internaciaj oficistoj. La Komunikadcentro ankaŭ konkrete kontribuas al la produktado de profesiaj informmaterialoj pri Esperanto (Ĝisdate pri Esperanto, traduko de la Praga Manifesto, informoj pri diversaj lingvaj problemoj, kaj oficialaj proceduroj por protekti lingvajn rajtojn de ĉiuj civitanoj).

Dum la venontaj monatoj, la Komunikadcentro intencas starigi profesian multlingvan ttt-ejon pri lingvoj (kaj Esperanto) kaj tiele ĉiumonate atingi
milojn da neesperanistoj kiuj pli kaj pli timas pri la estonteco de iliaj lingvoj. La Komunikadcentro ankaŭ baldaŭ ofertos konkretan kaj praktikan helpon al eŭropaj organizoj kiuj volas ekscii pli pri kiel trakti eŭropanojn en egala maniero senrigarde la gepatran lingvon.

Helpu nin, finance aŭ organize, atingi tiujn homojn kiuj decidas pri la estonteco de niaj lingvoj kaj de Esperanto.

Aliĝu al: Diskutlisto por esperantistoj interesiĝantaj pri agado por Esperanto, la publika bildo de Esperanto, kaj la lingva egaleco kaj diverseco.
http://groups.yahoo.com/group/lingva-demokratio (350 tre aktivaj membroj)

Diskutgrupo pri la publika bildo de Esperanto en la amaskomunikiloj
http://groups.yahoo.com/group/reago
(155 tre aktivaj membroj)

Por pliaj demandoj:
komunikadcentro@esperanto.org
www.esperanto.net
www.lingvo.org

Finance subteni la Komunikadcentron:

Kontoligoj:
Universala Esperanto-Asocio Rotterdam, Kto 000-1631831-97, bv. nepre mencii "por eece-p" kiel celon.
Flandra Esperanto-Ligo, KBC Antwerpen Belgio, SWIFT-kodo KREDBEBB, por konto 402-5510531-55, bv. nepre mencii "por BKC" kiel celon.

English for nurses
Onder bepaalde voorwaarden kunnen Vlaamse ziekenhuizen Britse patiënten behandelen, die in hun eigen land af te rekenen hebben met lange wachttijden. Om ze zo goed mogelijk op te vangen worden op enkele plaatsen in West-Vlaanderen cursussen Engels voor verpleegsters georganiseerd. (Krant van West-Vlaanderen, 14.2.2003)

Doventaal bijna officieel in Franstalig België...
Tijdens de voorbije decennia is men er in geslaagd uit de regionale varianten één enkele gebarentaal voor Franstalig België te creëren. Na deze eerste noodzakelijke stap is nu wetgeving in de maak om deze gebarentaal als officiële taal naast het Frans te doen erkennen voor de ongeveer 40.000 doven en slechthorenden uit dit gebied. (La Libre Belgique, 19.2.2003)

... en echt officieel in Groot-Brittannië...
Sedert midden maart is de Britse gebarentaal officieel erkend, naast Engels, Welsh, Schots, Gaelic en Cornish. (Het Volk, 20.3.2003)

... maar nog lang geen wereldwijde oplossing
In de Europese Unie zijn er niet minder dan 44 gebarentalen met 1,6 miljoen gebruikers. Wereldwijd zijn er 114. Communicatie tussen de verschillende varianten is niet of nauwelijks mogelijk. De Amerikaanse gebarentaal is meest verspreid, omdat deze gebruikt wordt in de Gallaudet-universiteit in Washington. Er bestaat een project voor één wereldwijde gebarentaal, maar wegens gebrek aan middelen raakt het niet voltooid. (www.gxangalo.com, 6.4.2003)

Wegwijzers zijn Toren van Babel
Luik, Liège of Lüttich; Aken, Aix-la-Chapelle of Aachen; Trier of Trèves, Rijsel of Lille... Wie naar deze steden reist, ziet naargelang van de plaats waar hij zich bevindt totaal verschillende benamingen op wegwijzers. Vooral voor buitenlanders is dit zeer verwarrend. Ludwig Siquet, lid van de raad van de Duitstalige Gemeenschap, heeft een voorstel gedaan om alleen nog de oorspronkelijk benaming te vermelden, met eventueel tussen haakjes de vertaling. (Het Volk, 31.3.2003)

Taalwetwijzer
Brussel is officieel een tweetalige stad, maar wie weet precies wat mag en moet? Voor Nederlandstaligen is er nu www.taalwetwijzer.be. (Brussel deze Week, 27.2.2003)

Leuven: proffen meestal voor, helft studenten tegen Engels
De helft van de Leuvense studenten is tegen lessen in het Engels; van de proffen is bijna driekwart voor. Enkele nuances: de rechtenfaculteit vindt vooral Frans belangrijk, de economische faculteiten verwachten veel Engels nodig te hebben in het beroepsleven en zijn dus voor. (Het Volk, 24.3.2003)

Brusselse universiteiten: drietalig
De Solvay Business School van de ULB, de Solvay Management School van de VUB en het Vesalius-College van de VUB willen hun programma's op elkaar afstemmen om uiteindelijk te komen tot een gemeenschappelijk drietalig diploma. (Metro, 28.3.2003)

Duits populair in Hongarije
'De Duitstalige landen zijn de motoren van de EU-economie. Hongarije zal op 1 mei 2004 toetreden; Duits wordt hier steeds belangrijker. Steeds meer Duitse bedrijven openen filialen in Budapest, en werven natuurlijk alleen mensen aan die hun taal beheersen. (Woordvoerder van de Gula-Andrassy-Universiteit in Budapest, Der Spiegel, 14/2003)

Boerenpaard spreekt Engels
Dit was de titel op de website van Het Volk/Het Nieuwsblad op 3.4.2003. Aanleiding was de beslissing van Brouwerij Palm (die een paard als reklamebeeld gebruikt) om zich voortaan Palm Breweries te noemen.

ESPERANTO

Wereldreizigers terug thuis
Rachel Prual en David Cholet hebben, met hulp van veel esperantosprekers, tussen 15 juli 2000 en 15 juni 2002 een reis rond de wereld gemaakt. Foto's en verslagen van de reis zijn te bekijken op http://mondepouce.free.fr. (ret-info)

Boulogne 2005
Van 25 tot 30 maart 2005 zal in Boulogne-sur-Mer een internationale Esperanto-ontmoeting plaatsvinden, als herdenking van het eerste Esperanto-wereldcongres van 1905. Meer informatie op http://boulogne2005.online.fr (Xavier Dewidehem).

Woordenboeken
Op http://www.yourdictionary.com/ staan elektronische woordenboeken in honderden talen, ook voor het Esperanto. Er worden tevens enkele vertaalsystemen van en naar het Esperanto voorgesteld. Het zijn echter proefversies die op dit ogenblik nog verre van perfect zijn. (Gevonden via de VRT-site www.taaldatabanken.com)

De gegevens over de clubprogramma's moeten op de redactie toekomen vóór de 1ste van elke even maand. Laat-tijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden op de INFO-pagina opgeslagen, zodat men via het internet het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten is gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen of bekijke men de colofon.

ANTWERPEN – La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Iedereen is welkom.

2 mei: Eddy Van den Bosch:Hoe zag de wereld er 40 jaar geleden uit. Met feiten, dia's en muziek.
9 mei: Chris Declerck: Inleiding tot Literatuur-wetenschap en Beschouwingen over zijn boek Tarokoj kaj Epokoj. De spreker verwacht vooral reacties van diegenen, die het boek gelezen hebben.
16 mei: *Chuck Smith (US)* demonstreert de mogelijkheden van Vikipedio, de veeltalige encyclopedie op het net
23 mei: "De rechtvaardige Rechters" in het Esperanto *Guido Van Damme* leidt het humoristisch programma, waarbij 4 deelnemers hun creatieve geestigheden over het publiek uitstorten
25 mei: Familie-daguitstap naar het provinciaal domein Puyenbroeck in Wachtebeke met wandeling en fietszoektocht. Details elders in dit blad
30 mei: *Heidi Goes* vertelt over haar avontuurlijke reis van Marokko tot Gambia
6 juni: Debatavond: de aanwezigen verdelen zich in 3 groepen om telkens o.l.v. een ervaren Esperantist over een 3 verschillende onderwerpen te debatteren. De bedoeling is dat elke aanwezige zijn zeg in het Esperanto zal doen
13 juni: *Iwona Kocieba*: Inleiding tot de Interlinguïstiek – deel 1
20 juni: *Wim De Smet*: De Wereldesperantobond in de zeventiger jaren
27 mei: FAMILIEAVOND. Deelnemers aan PSI brengen verslag uit: met foto's, dia's en videofilm!

Juli/augustus: elke vrijdag in het teken staan van één of meer landen, zo mogelijk met deelneming van buitenlandse gasten. Op 04/07 krijgen we mogelijk bijdragen van Jonathan Moylan (AU), Thomas Alexander (US) en Thomas Slezak (HU).

Meer details over het programma kan je vinden op de web-pagina's van FEL, op het programmabord in het clublokaal of in het informatiekastje aan de voordeur. Of telefonisch via 03 234 34 00.

BRUGGE – Paco kaj Justeco

Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. Bijeenkomst: 2de donderdag van de maand vanaf 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: 050 35 49 35.

BRUSSEL – Esperantista Brusela Grupo

Wie een beeld van de mogelijkheden van het Esperanto wil krijgen, kan eens een kijkje komen nemen. Hier komen immers Esperantosprekers van tien verschillende moedertalen samen, en er wordt louter Esperanto gesproken om niemand uit te sluiten. (Uitgezonderd tegenover geïnteresseerden uiteraard.)

Elke week op woensdag samenkomst van 18.30 tot 20.00 uur.

7 mei: Uittreksels uit de Genesis (eerste boek van de Bijbel, vertaald door Zamenhof) met commentaar (H. Falk)
28 mei: Hemelvaart: geen bijeenkomst!

Om per e-post op de hoogte gehouden te worden van de activiteiten van de Brusselse groep, stuur je een leeg berichtje naar: esperanto-en-bruselo-subscribe@yahoogroups.com.
Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14.

GENT – La Progreso

Zaterdag 10 mei: traditionele wandelzoektocht door Gent. Vertrek 14 uur vanuit het Vredeshuis, Sint-Margrietstraat. Broodjesbuffet om 18u30.
Vrijdag 23 mei: ludieke dubbelkwis o. l. v. Lucien De Jaeger.
Zaterdag 28 juni: wegens het einde van het schooljaar komen we op Zaterdag samen voor een culturele uitstap of een natuurwandeling
De clubavonden starten om 20 uur.

Clublokaal: "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77. Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. 09 230 16 77 of 09 221 10 02. Voor actuele informatie over ons programma kan je terecht op onze webpagina: http://home.tiscali.be/laprogreso/

HASSELT – Esperanto-klubo Hasselt
Elke 1ste en 3de dinsdag van de maand Esperanto-conversatie van 20 tot 22u. in het CC van Hasselt. De eerste vergadering is er een programma, de tweede een cursus "Spreken in Esperanto". Het programma werd nog niet vastgelegd. Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: 011 72 00 75.

KALMTHOUT – La Erikejo
Bijeenkomst de 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in de Ridderzaal van het Parochiecentrum van Heide (achter de kerk).

15 mei: Het verhaal van de Schelde (door Anita)
19 juni: jaarlijkse wandeling, dit maal in Wuustwezel
17 juli: tuinfeest bij één van de leden (nader te bepalen)

Info: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.
http://users.pandora.be/La.Erikejo

KAPELLE – Esperanto-Grupo "Meza Zelando"
Voor onze avonden, de laatste vrijdag van de maand om 19.30 u., worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo

Maandag 26 mei in C.C. Oude Dekenij om 19u30 Claude Vandenbussche en Jean-Pierre Allewaert bereiden een aantal vegetarische gerechten op basis van kikkererwten. Proeven hoort er natuurlijk bij! Meld aub je komst bij Jean-Pierre (tel. 056-20 07 96) of op email-adres <esperanto.kortrijk@pi.be>
Maandag 23 juni in het auditorium van de Stadsbiblitoheek, Leiestraat 30: 'Van Bulgarije tot Jordanië'. Bart Maes brengt ons met een selectie van zijn dia's verslag uit over zijn fietsreis door Europa, het Midden-Oosten en West-Afrika.

Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96 / Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30.
Bezoekers van andere clubs melden bij voorkeur hun komst. Dit laat ons toe hen beter te ontvangen en hen te verwittigen wanneer er een verandering van locatie is.

De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: 056 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof, 8500 Kortrijk.

LEUVEN - Esperanto 3000
Onze activiteiten gaan steeds door in het CC Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 te Leuven.

De gevorderden sleutelen wat aan hun esperantokennis op de eerste en derde woensdag van de maand (20.00u. tot 22.00u.).

De tweede woensdag organiseren we in Leuven onze Vespero 3000 (20.00u.-22.00u.), een voordrachtenreeks in het Esperanto over heel uiteenlopende onderwerpen.
14 mei: Marc Vandenbempt stelt het Litouws voor, een Baltische taal uit de Indo-Europese groep.
11 juni: Myriam Vandersteen stelt de Japanse taal voor

De derde woensdag ligt het initiatief eerder bij de cursisten. Er wordt dan gediscussieerd over een onderwerp dat aangebracht wordt door een van de cursisten.

Zoals steeds gaan al onze activiteiten door in het Cultureel Centrum, Brusselsestraat 63, Leuven. Voor de meest recente informatie over ons programma kan je steeds terecht op onze webpagina: www.esperanto.be/esperanto3000.

LONDERZEEL
Cursus voor beginners elke dinsdag 14-16u, en voor gevorderden elke donderdag van 20-22u. in Hof ter Winkelen.
Informatie en contact: Frederik Vanden Brande, Hof

ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. of: J.P. Fertinel, Haan 47, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 300 652.

NOLIMES : (http://users.skynet.be/sky53810/)
Nord-Limburga Esperanto-Societo
(met zetel in PEER)

NOLIMES vergadert elke eerste donderdag van de maand van 20 tot 22u in Cultureel Centrum "'t Poorthuis", Zuidervest te Peer.

De elementaire cursus wordt gegeven op de overige onderdagen van de maand, zelfde plaats en tijd, door Henri Schutters.
Iedere woensdag voormiddag van 10 tot 12 u leidt ook Julia Kelchtermans een elementaire cursus Esperanto in het kader van de stedelijke taalateliers. (Wegens plaatsgebrek kan de cursus voor gevorderden dit jaar helaas niet doorgaan.)

OOSTENDE – La Konko
Inlichtingen bij Marc Cuffez, tel. 0486 36 23 65 of bij Else Huisseune, tel.: 059 43 30 58. E-post: la.konko@tijd.be

Conversatieavond: 1e en 3e maandag van 19 tot 21u.
Cursus van de eerstejaars: donderdag 14 tot 16u.

Inhuldiging van de "Esperantolaan" waarschijnlijk in juni met feest in het kader van 25 jaar FEL.

La Konketoj
Elke maan- dins- en donderdag van 13u tot 13u30 en woensdag van 18 tot 19u in het Esperantolokaal. Info: Els Huisseune tel 059 43 30 58.

TIENEN – La Hirundo
Alle vaste activiteiten van de club vinden plaats in de Donystraat 8 te 3300 Tienen. Laatste maandag van de maand is er clubavond (Vespero); Voor info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46 – Fax: 016 81 10 96.

Esperantocursus: elke dinsdag van het schooljaar 18-21u, De NOBEL (PISO), Alexianenweg 2, Tienen.
Alle andere activiteiten: F.O.S. 214, Donystraat 8, Tienen. Zie ook: http://home.tiscali.be/lahirundo/

TURNHOUT
Cursus voor gevorderden op dinsdag 9-11u. Dinamo/ Warande, Congoplein 1, Turnhout.

ROTTERDAM – Merkurio
Samenkomst de 1ste en 3de woensdag – uitgezonderd in juli en augustus – om 19.45 u. in het Centra Oficejo, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam.

La Verda Stelo nodigt iedereen uit op haar:

daguitstap

in het Provinciaal Domein Puyenbroeck
te Wachtebeke (adres Puyenbrug 1A; 9185 Wachtebeke

Zondag 25 mei 2003

Bijeenkomst tussen 10.00 u en 10.30 u

10.30: wandeling
12.00: middageten. (Zelfbediening of eigen picnic.)
13.00: fietsrally (tot 15.00u)
Fietsen kunnen ter plaatse gehuurd worden.
15.30 u: prijsuitrijking van fietsrally
16.00 u: einde.

De toegang tot het domein is gratis. We vragen wel inschrijvingsgeld voor de organisatiekosten: EUR 1.50 voor wie vooraf inschrijft en betaalt, EUR 2.00 voor inschrijvingen ter plaatse. Inschrijvingen bij Eddy Van den Bosch: eddyvdbosch@belgacom.net of tel.: 03/744.00.48.

ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Molenstraat 20, NL-7607 AL Almelo, tel.: (0546) 819403.
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00.
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: 050 35 49 35. E-post: gmae@xs4all.be
BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, B-1640 St.-Genesius- Rode, tel.: 02 358 42 14.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47. E-post: g.vdhorst@hccnet.nl.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Kruiszwin, 1205, NL-1788 LE Den Helder.
DEURNE (TANEF) Jakvo Schram, tel 03-237 86 02, pagadoro@skynet.be.
DEVENTER *Esperanto-kring Oost-Veluwe*, p/a Anneke Schouten-Buys, Dintel 20, NL 7333 MC Apeldoorn, tel. (055) 533 29 23, Epost: abuys@wxs.nl
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77. http://home.tiscali.be/laprogreso/
GRONINGEN Esperantocentrum, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen. tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88 — *Esperanto-Nederland* C. van Manderstraat 1, 1964 RS Heemskerk. Tel.: 00 31 25 124 61 59. E-post: vaganto@casema.net.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HASSELT A. Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: 011 72.60.65. E-post: albert.claesen@pandora.be. – Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: 011 72 00 75. E-post: marcel.aerts1@pandora.be.
HEEMSKERK: A.J. Verwoerd, Luxemburglaan 545, NL-1966 MJ Heemskerk, tel.: 0251 23 16 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49. http://users.pandora.be/La.Erikejo
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63 of (0118) 61 48 34.
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30 E-post: piet.glorieux@ping.be — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto* 3000 R. Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: r.goris@planetinternet.be
LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain@skynet.be.
MIDDELBURG zie KAPELLE
OOSTENDE *La Konko* Els Huisseune, Stuiverstraat 35, 8400 Oostende. Tel. 059/433058, E-post: la.konko@tijd.com.
PEER H. Schutters, Panhovenstraat 10, B-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters@skynet.be, http://users.skynet.be/sky53810/
ROESELARE zie KORTRIJK
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIELT zie KORTRIJK
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: 016 81 52 46. Zie ook: http://home.tiscali.be/lahirundo/
TURNHOUT Dan Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.+ fax: 014 45 13 29. E-post: dan.vanherpe@pandora.be
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel. + fax: (070) 38635 29; E-post: erasmusz@worldonline.nl.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando*, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 233 54 33. E-post: esperanto@esperanto.be. Internet: www.esperanto.be

Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00 E-post: lodchjo@yahoo.com.

Esperanto-Nederland p/a Ronald Bijtenhoorn, Carel van Manderstraat 1, NL-1964 RS Heemskerk, Nederland. Tel.: 00 31 25 124 61 59– Fax: 00 31 20 866 64 64. E-post: vaganto@casema.net.

Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/ Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. E-post: uea@inter.nl.net.

Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: 09 227 48 41. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be

Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B-6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13. E-post: mardelforge@busmail.net.

Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorweg-esperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel. + fax: 059 50 18 25.

Bestuursleden van FEL (functies nader te bepalen)

Frans Croon (Voorzitter), Laarstraat 56, 1910 Kampenhout, Tel.: 016/65.59.44, e-post: frans.croon@kampenhout.be

Flory Witdoeckt, Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Lode Van de Velde, Klapdorp 53, 2000 Antwerpen, Tel.: 0486.47.83.45; e-post: lodchjo@yahoo.be

Agnes Geelen, Oudedonklaan 20, 2100 Deurne, e-post: agnes@esperanto.be

Walter Vandenkieboom, Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Rob Ebenau, Mansionstraat 20, 2990 Wuustwezel, Tel.: 03/633.15.35.

Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056/20.07.96.

Horizontaal

Tweemaandelijks tijdschrift
over alternatieve communicatie en Esperanto

34ste jaargang 2003/3 (201) mei - juni

Kalender Voornaamste Esperanto-bijeenkomsten
(Voor meer informatie, contacteer de Vlaamse Esperantobond
03/234 34 00 of esperanto@esperanto.be)

10 - 16 mei
55e congres van I.F.E.F., Internationale Federatie van Spoorweg-Esperantisten in Dresden.
Info: 55-a IFEF-kongreso, Postfach 100 425, DE-61144 Friedberg, Duitsland.
Tel/fax: +49-6031-4617. E-post:

6 - 9 juni
80e Duits Esperanto-Congres in Kaufbeuren. Thema: Het grotere Europa, een stemloze kolos?
Info: D-ro Wolfgang Schwanzer, Pfarrer- Seeger-Str. 9, DE-55129 Mainz, Duitsland.
E-post:

5 - 12 juli
24e REF –Bijeenkomst voor Esperanto-Families in Gresillon, Frankrijk.
Info: Bert Schuman, 9 rue du Couradin, FR-35510 Cesson-Sevigne, Frankrijk.
Tel: +33-2.99.83.69.86 of +33-223.284.284, E-post:

12 - 20 juli
76e S.A.T.-congres in La-Chaux-de-Fonds, Zwitserland.
Info: S.A.T., 67 av. Gambetta, FR-75020 Paris, Frankrijk.
Tel: +33-147978705, fax: +33-147977190. E-post:

19 - 26 juli
Internationaal Jongeren-Congres in Lesjöfors. Thema: "Naar een Vrije Cultuur".
Info: TEJO, Nieuwe Binnenweg 176, NL-2015 BJ Rotterdam, Nederland.
Tel: +31-10-4361044. E-post:

26 juli - 2 augustus
88e Universeel Congres in Göteburg.
Info: UEA, Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, Nederland.
Tel: +31-10-436144, +31-10-4361751, E-post:

16 - 23 augustus
7e Bretoense Bijeenkomsten van Pluezek.
Info: Louise Rigault, 4. route de Kervor, FR-22470 Plouezec, Frankrijk.
Tel: +33-296227013. E-post:

ISSN 0772-540 X
Afgiftekantoor Antwerpen X
Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen